

3. Izigravanjem na srećke pripomoženo je osobito gradnji učiteljskog doma, pak bi i za šum. dom to znamenito pomoći moglo.

4. „Sumar. dom“ sagrađio se ili kao najmovna kuća ili kao konvikt, mora u formi i veličini representirati u duhu današnjeg i budućeg šumarstva našu zadaću usporediv ju po stanju važnosti s drugimi; svi grade u takve svrhe palače, da se monumentalno predstavljaju, to isto mora i šumar. dom da bude, ali opet u svojem osebnom značaju.

Ili sirotište ili lovačka ili šumarska kuća vazda se gdje posamec ipak izvan grada smješta, pak nema dvojbe, da će se i šum. dom sagrađiti gdje oko Tuškanca, a bezdvojbena je, da se ne može i karakter i spomen sgrada inog već slavljanskog sloga držati, pa se graditi samo iz drva.

Drveno tvorivo neka je zastupano u svih vrstih naših šuma i to temelj sa dobro posušenimi i povrhu toga impregniranimi panjevi uz odrubljene žile, hrastovog drva. To će nam dragovoljno darovati najbliži šumoposjednici iza krčenja. —

Vienac razzemlje i u 1. katu sastavljen iz hrastovih greda, a tako i glavne stupove darovat će nam za stalno koje država, koje občine.

Poprične grede, grede iz omorikove i jelove šume, za vezove, rožnike, letve i t. d., neka se izabere johove, topolove i druge lagane vrsti drva; pak i te možemo za poklon koje gdje izhoditi.

Dovratnike i doprozornike iz arižovine, a šindra krova iz smrekovine, jelovine i u figurah sa hrastovinom složena, namaknut će se koje u surovom od vlastnika šuma duž željeznica u našoj domovini, a koje u gotovu od domoljubnih trgovaca i t. d.

Naše obrtne, rezbarske, košaračke škole bez dvojbe bi nam u pomoć došle, a zar medju šumari nema, koji bi i plan besplatno sastavili. Neka se jednom označi mjesto i veličina doma, pa se neka šumari pozovu, to će se i medju nami besplatni umjetnik graditeljstva pronaći. A nadajmo se, da nam i naši tehnički drugovi t. j. hrvatski inžiniri pomoći uzkratiti ne će.

Za izložbe troše naši vlasnici šuma, pa obrtnici i trgovci novce, nu u formi sgrade dade se svakovrstna vrst drva još najljepše s obzirom na sva svojstva i porabe svih naših vrsti drva trajno, dá vjekovito izložiti pak bi ovakova drvena sgrada prinukala mnoge, da nam uz ova uslovja u pripomoć koje kakvim darom priteku.

Ako je česko šumarsko društvo, sastojeći se iz 1594 članova, sabralo već god. 1888. 25.000 for.; ako je česko šum. školsko društvo, sastojeći se iz 58 članova, u jedan mah 120.000 for. predbrojilo, a samo 15 članova već 4000 for. godišnjeg prinosa upisalo, pa glavnicu u svrhu toga društva već god. 1888. iznosila sa mirovinskom zakladom 250.000 for.; nadalje ako je moravsko šlezko šum. školsko društvo do god. 1888. sabralo glavnicu od 125.000 for., a ma-

djarsko šumarsko društvo, sastojeći se iz 1660 članova broji danas glavnicu preko 225.000 for., a hrvatsko šum. društvo, sastojeći se iz 740 članova, zar ne može pomoću rodoljublja skupiti bar polovicu onoga, što je magjarsko skupilo? Da i više, za to napried! M. R.

Razmatranja o gubaru (*Liparis dispar*).

Kako se lanjske godine gubar u hrastićih u velikoj množini izlegao i na mnogih mjestih lišće i cviet do hvojica obrstio tako, da su hrastove šume izgledale kao u zimsko doba, nanio je tim posjednikom šuma veliku štetu, jer je očekivani plod posve uništio, a osim toga, kako mnogi drže, proizročio i gubitak na prirastu drva, jer je tobož drugo listanje na račun prirasta tjeralo.

Da li je istina, što se gubaru prigovara, da je obrstiv lišće godišnji prirast drva umanjio, kako to mnogi teoretici u šumskih knjigah pišu, te se to i za normu uzelo? Da na to odgovorim, valja mi predmet pretresti. Ne držim, da bi gubar na gubitak prirasta drva štetonosno uplivao, a to s toga, što sam se na posječenom hrašču, koje je bilo godine 1888. i 1889. totalno ošišano, uvjerio da na panju i čutcih posječenoga hrašća u dobi od 60—80 god., kad je prirast u najboljoj snazi, nikakove razlike u godišnjem prirastu drva (kolobara) niesam našao, već je širina kolobara prema drugim godinama, kad gubara nije bilo, jednaka ostala. Ako bi se gornja tvrdnja nekih teoretika istinitom držala, onda bi u onih godinama, kad je gubar brstio, godišnji prirast uži imao biti, nego li u drugih godinama, kad ga nije bilo. Taj izmišljeni gubitak prirasta drva ne opazih niti na drugom drveću kao na dudu, kojega se lišće za hranjenje buba bere, niti na grmu kurkovine, kojemu gusjenica (*Phalaena Tinea Euonymella*) često lišće sasma obrsti, a prirast drva na istom drveću ne bijaše nigdje prema ostalim neoštećenim godinama lošiji.

Ne može biti, da bi uništenjem prvoga listanja drvo na prirastu gubilo, jer nam je poznato, da u jednoj godini na listačama lišće više manje po dva puta izbija i to prvo u proljeće, a drugo o Ivanju, kad i nove hvojice tjera. Gubar obrsti prvo listanje, kojim i plod podjedno uništi, dok bi drugo lišće izbijalo već i onako od prirode, što ne upliva na prirast drva, pak se to niti mrazu u grieh upisati ne može, premda on u proljeće često lišće i cviet sasma ofuri. Dakle ne može niti govora biti o tom što se obćenito drži, da gubar upliva, te drvo gubi na prirastu, a mnogomu je i povoda dalo, da je radi gubara mlade hrastiće posjeći dao. Nedvojbena je, da stablo oslabi i okržljavi, ako se često na njem lišće uništi; nu buduć da to potonje češće ne biva, to se za tim stablo opet brzo oporavi.

O uzrocih, koji uplivaju na gubitak prirasta kod drva, budi mi dozvoljeno sliedeće iz moje prakse iztaknuti:

1. U plodonosnoj godini, kad hrasti žirom dobro ponesu, uvjerio sam se, da prirast na drvu 30—50% padne, to jest, da uži godovi postanu, nego li u onoj godini, kad niesu hrastovi plodom urodili. Da to pobliže dokažem, navest ću, da sam prije nekoliko godina u mojem vrtu okulirao dvie dvogodišnje breskve, koje su u istom vrtu iz košćice u razmaku od 5 metara ponikle. Nakon okuliranja u trećoj godini ponesu obe breskve obilan plod. Kad je plod kao lješnjak velik narastao, odpadne s jedne breskve sav plod, dok na drugoj ostanu četiri breskve, koje sam čuvao proti nepogodam vremena, dok sazriju. Breskva, koja iste godine ploda nije imala, narasla je do 1½ metra visoko i liepo se u krošnji razgranila i u deblu ojačala, dok je ona plodonosna zaostala u rastu za polovicu prema ovoj. Mogao bih kao primjer navesti i druge voćke, koje sam motrio, što nam dakle dovoljno svjedoči, da plodonosna godina upliva na gubitak prirasta kod drva.

2. Sušna godina upliva štetno na prirast drva, jer žilju hrane manjka. To ću dokazati pokusom, kog sam izveo u jednoj hrastovoj šumi, gdje su se sječine na čisto provadjale. Sječna pruga u istoj šumi bijaše preko 500 metara dugačka i prama jugu zakrenuta, te sunčanoj žegi i vjetru izvrnuta a tlo se tako osušilo, da su oveće pukotine u njem nastale. Kad se ove godine sjeklo, pregledao sam duž ruba sječe panje i čutke posječenoga hrašća i pronašao, da je godišnji prirast drva iste godine za 30—40% na kolobaru uži, nego na onom hrašću, koje je 50 metara od ruba unutar granične sječe posječeno, gdje nije sunčana žega niti vjetar na izsušenje tla uplivati mogla. To je i posve razumljivo i naravno. Uzmimo samo lonac s cviećem, u kojem imamo n. pr. ružu, pak ju gojimo za ures na prozoru. Ako ju zanemarimo i ne zalievamo vodom, zaostat će u rastu, a napokon, ako joj svu snagu uzkratimo, osušit će se za kratko vrijeme sasma.

3. Na gubitak prirasta drva upliva takodjer imela, gdje se na stablu u velikoj množini razplodi. To možemo opaziti na pojedinih stablih, koja vidjamo često na zanemarenih voćkah i obično na hrašću. O njezinom uplivu na gubitak prirasta pisao sam već u „Šumarskom listu“ u IV. svezci od god. 1889., pak mi nije nužno ovdje isto navadjeti, no za bolje razjašnjenje navest ću primjer, u kojem je razmjerju imela štetonosna i to iz životinjskoga svieta. Uzmimo n. pr. kuju, koja ima 4—6 štenadi na sisah odhraniti; akoprem bi mi kuju dobro hranili, ona ostaje uvijek mršava, dokgod štenad od sise ne odbije, jer joj isti svu snagu oduzmu, te se u tielu oporaviti ne može. To se isto i imeli prebaciti može, jer i ona izsisava iz stabla hranivo, koje je na rast potrebno, što biva na račun stabla, na kom se ukorjeni.

To su jedini uzroci, za koje možemo držati, da na prirast drva štetonosno uplivaju.

J. E.

LISTAK.

Društvene viesti.

Sjednica upravnog odbora šumar. društva obdržavana je dne 21. travnja t. g. u prisutnosti p. n. gg. odbornikâ Dursta, Ettingera, Fischbacha, Kesterčanka, Kolara i Vrbanića. — Nakon ovjerovljenja zapisnika odborske sjednice od 10. veljače t. g. javlja tajnik, da je društvo izgubilo smrću dvojicu članova na ime: nadšumara vlastelinstva čabarskoga Franju Demela i šumarskog upravitelja vlastelinstva kneza Thurn Taxisa u Brodu na Kupi Gjuru Jareša, za tim da je kr. nadšumar Dragutin Czernicki društvu poklonio „Šumski red“ izdan 16. studena 1767. po carskoj komori u Trstu za šume c. kr. gospoštije bakarske, te da je predsjedništvo predstavkom od 12. ožujka t. g. br. 16. podnio vis. vladi u posljednoj glavnoj skupštini društva usvojen naert zakonâ o uređenju šumske uprave i službe u starom provincijalu zajedno s odnosnim obrazloženjem.

Prelazeći za tim na čitanje važnijih prispjelih dopisa, budu pročitani i odpis vis. kr. zemalj. vlade od 25. veljače t. g. br. 48962, kojim je društvu i za o. g. doznačena subvencija od 400 for. iz zemaljskih sredstva, za tim dopis poglavarstvu grada Zagreba od 27. ožujka t. g. br. 6815, kojim je društvu saobćen zaključak gradskog zastupstva od 26. ožujka t. g. glasom kojega isto nije obnašlo uvažiti molbu šumarskoga društva od 14. ožujka t. g. glede bezplatnog ustupa gradilišta u svrhu gradnje šumarskoga doma, nadalje dopis ravnateljstva kr. šumar. i gospodarskog učilišta u Križevcih od 14. veljače t. g. br. 89, kojim se isto zahvaljuje odboru društvu za podporu ubogih slušatelja priposlanih 10 fr., te napokon odpis vis. kr. zemalj. vlade od 16. travnja t. g. br. 12782, kojim je saobćeno, da će se iznimno dne 28. travnja t. g. obdržavati viši šumarski državni izpiti, te podjedno odbor pozvan, da podnese pitanja za pismene radnje, na što odbor sastav tih pitanja povjeri p. n. gg. R. Fischbahu, J. Ettingeru i V. Račkomu.

Prelazeći na ostale točke dnevnoga reda, zaključio odbor prije svega, da se po odboru jur prije zaključeni rad oko pospješjenja oživotvorenja gradnje šumarskoga doma i uzprkos gori rečenog rješenja poglavarstvo grada Zagreba nastaviti imade, a naročito, da društvo toga radi pozove prije svega onu gg., koji prigodom prošle glavne skupštine stanoviti prinos u tu svrhu predbilježiše, da takov sada i uplate, a osim toga, da se obrati i na sve ostale članove i prijatelje, te dobrotvore društva, da istomu u to ime štogod doznače. Glede obdržanja ovogodišnje XIV. glavne skupštine društva zaključio odbor nakon odobrenja po mjestnom poslovdnji nadšumaru V. Benaku predloženoga programa s tom skupštinom u savezu stojećih izleta u šume I. i II. banske imovne občine, te grada Petrinje, da se skupština ta obdržaje na dne 21. rujna t. g. i sliedeće dane, ovlastiv predsjedništvo na svojedobno izdanje odnosnog potanijeg programa. Odazivajući se pak pozivu centralnog odbora za obdržanje ovogodišnjeg šumarskog kongresa u Beču mjesecu rujna, bude zaključeno, da društvo pri tom sudjeluje, te da se kao zastupnici društva prijave p. n. g. predsjednik M. Durst, podpredsjednik M. Vrbanić, tajnik F. Kesterčanek, te odbornik R. Fischbach, na što bude po gg. predsjedniku i podpredsjedniku preduzeto skontrovanje društvenog blagajničkog dnevnika i blagajne, te ista u redu pronadjena. Od raznih predloga napokon iztaknuti je, da je odbornik g. G. Ettinger društvu ponudio na kup po njemu alfabetički sastavljeni index sadržaja sviju do sada po društvu izdanih 13 svezaka šu-